

Motion till riksdagen

1989/90:Sk45

av Bo Lundgren m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:74 om ny
taxeringslag m.m.

I propositionen föreslås genomgripande förändringar av skatteorganisationen och de olika förfarandena på skatteområdet. Förslagen bygger på ett principbeslut som riksdagen fattade hösten 1986.

I en kommittémotion vid den allmänna motionstiden – Rättssäkerhet i beskattningen – lade vi fram flera förslag som syftade till att stärka den enskilde skattebetalarens ställning. I den nu föreliggande propositionen återfinns flera förslag som försvagar den enskildes ställning och ökar den nuvarande obalansen till myndigheternas fördel.

I samband med riksdagens principbeslut 1986 accepterade moderata samlingspartiet tanken på att de nuvarande taxeringsnämnderna skulle slopas och ersättas av skattenämnder med lekmanmajoritet. Samtliga beslut i frågor där det föreligger olika mening mellan den skattskyldige och den tjänsteman som granskat deklarationen skall tas där. Därmed kan en noggrannare prövning – med lekmannamedverkan – ske av kontroversiella frågor, vilket stärker rättssäkerheten.

De förslag som leder till att den enskildes ställning försvagas avvisar vi emellertid. Vi föreslår därför bl.a. att beslut om eftertaxering även fortsättningsvis skall tas av länsrätt, att skattenämnden alltid skall ompröva beslut om den skattskyldige begär det, att en skattskyldig i princip alltid skall få lämna muntliga upplysningar, att taxeringsrevisioner inte skall få företas för att få uppgifter om tredje man, att reglerna om eftertaxeringsgrunder ses över, att tiden för omprövning till den skattskyldiges nackdel inskränks m.m.

Dessutom upprepar vi vårt tidigare krav på att en från skattemyndigheterna fristående organisation med allmänna ombud skall företräda det allmänna i skattemål i alla instanser. Det är enligt vår mening orimligt att skattemyndigheterna både fattar beslut i taxeringsärenden och är den skattskyldiges motpart i en följande process.

I det följande redovisas våra ändringsförslag i samma ordningsföljd som regeringens förslag återfinns i propositionen.

Skattenämnderna – valbarhetsvillkor m.m.

I propositionen föreslås att det nuvarande kravet på att ledamöter i taxeringsnämnd skall ha insikt i beskattningsfrågor slopas. Enligt propositionen skall ordföranden och föredraganden inom skattenämnden svara för den särskilda sakkunskapen i skattefrågor.

Enligt vår mening bör den nuvarande formuleringen om krav på insikt i skattefrågor bibehållas också vad avser ledamöterna i de nya skattenämnderna. Kravet skall ses som en vägledning för de nominerande och väljande organen.

Mot. 1989/90
Sk45

Skattenämnderna – ordförandeskapet

I propositionen föreslås att det i varje skattenämnd eller varje avdelning av en skattenämnd skall finnas en ordförande och dessutom ett antal vice ordförande. Till dessa poster förordnas tjänstemän inom skattemyndigheterna.

Enligt vår mening bör det antal vice ordförande som skall finnas regleras och knytas till resp. skattenämnd eller avdelning. Lagstiftningen bör därför utformas så att det vid varje skattenämnd eller avdelning av skattenämnd skall finnas ordförande och två vice ordförande.

I propositionen föreslås också att skattemyndighetens chef får träda in som ordförande i skattenämnden för behandling av ärende som av särskild anledning kräver hans medverkan.

Enligt vår mening skall skattemyndighetens chef ha rätt att adjungeras till skattenämndens eller skattenämndsavdelnings sammanträde i dessa fall. Den normalt förordnade ordföranden, eller den vice ordförande som träder i dennes ställe, bör emellertid även i detta fall leda sammanträdet.

Eftertaxering m.m.

I propositionen föreslås att skattemyndigheten som första instans skall få fatta beslut om eftertaxering, obehöriga vinstöverföringar enligt 43 § 1 mom. kommunalskattelagen m.m.

Genom förslaget försvagas, som utvecklas i vår motion Rättssäkerhet i beskattningen, den enskildes ställning. Enligt vår mening skall länsrätten därför även fortsättningsvis fatta beslut om eftertaxering och dessutom besluta i fråga om obehöriga vinstöverföringar.

Beslutsbehörighetens fördelning inom skattemyndigheten

Enligt propositionen skall skattemyndighetens beslut fattas med skattenämnd när det är fråga om omprövning av en tvistig fråga och nämnden inte tidigare prövat de omständigheter och bevis som åberopas.

Enligt vår mening måste den skattskyldiges ställning stärkas jämfört med propositionens förslag. Beslut skall därför alltid fattas med nämnd om den skattskyldige begär det, även om nämnden tidigare prövat de omständigheter och bevis som åberopas.

Muntlig handläggning

Enligt propositionen kan skattenämnden vägra skattskyldig att lämna muntliga upplysningar inför nämnden.

Enligt vår mening bör en skattskyldig som begär att få lämna muntliga upplysningar normalt alltid få göra det. Endast om synnerliga skäl talar emot det skall detta kunna vägras. Beslut om att med synnerliga skäl som grund avvisa begäran om att få lämna muntliga upplysningar skall motiveras.

Föreläggande att lämna upplysning eller visa upp handling

Mot. 1989/90
Sk45

I propositionen föreslås att skattemyndigheten får förelägga den skattskyldige att lämna skriftliga eller muntliga upplysningar och förete vissa handlingar. Ett sådant föreläggande föreslås få förenas med vite.

Enligt vår mening bör föreläggande få ske men inte förenas med vite. Skattemyndigheten har andra vägar att gå om den behöver tillgång till sådana uppgifter.

Taxeringsrevision

I propositionen föreslås att beslut om revision skall fattas av skattemyndigheten eller riksskatteverket. Beslut om s.k. tredjemansrevision skall dock beslutas av riksskatteverket eller efter verkets bestämmande av skattemyndighet.

Som vi tidigare har framfört i flera motioner bör taxeringsrevision med syfte att erhålla uppgifter om tredje man inte få företas.

Tidsfristerna för omprövning på skattemyndighetens initiativ

I propositionen föreslås att beslut om omprövning till den skattskyldiges nackdel får meddelas inom ett år efter utgången av taxeringsåret.

Den utökning av tiden för sådant beslut som föreslås är inte tillfredsställande. Den skattskyldige måste i rimlig tid kunna veta att deklarationen vunnit laga kraft. Beslut om omprövning till den skattskyldiges nackdel bör därför endast få meddelas inom sex månader efter utgången av taxeringsåret.

Eftertaxering

Grunderna för eftertaxering bör ändras så att eftertaxering inte får ske vid rättelse av felräkning, missskrivning eller annat uppenbart förbiseende. Det kan självfallet ske genom besvär i normal ordning till länsrätten.

Grunden "oriktig uppgift" bör också ses över så att den fastställs med utgångspunkt i vad den skattskyldige själv kunnat inse. Frågan om vilka upplysningar som skall anses behövas för att "riktig uppgift" skall ha lämnats måste ses över och förslag som innebär att hänsyn tas till resp. skattskyldigs situation föreläggas riksdagen snarast.

Överklagande av det allmänna

Enligt propositionen får riksskatteverket överklaga skattemyndighetens beslut inom den tid som gäller för skattemyndigheten att på eget initiativ fatta taxeringsbeslut. Det föreslås vidare att överklagande till den skattskyldiges nackdel skall få ske inom ett år efter utgången av taxeringsåret.

Denna tidsgräns bör, som vi tidigare föreslagit beträffande skattemyndigheterna, inskränkas till sex månader.

I propositionen föreslås att de frister som gäller för taxeringsbeslut i princip också skall gälla för beslut om skattetillägg.

Med hänsyn till våra förslag om ändring till den skattskyldiges nackdel måste även reglerna beträffande skattetillägg ändras i detta avseende. Skattetillägg skall alltså endast kunna påföras och omprövas till den skattskyldiges nackdel inom en sexmanadersperiod.

Kommunicering

I propositionen föreslås att den särskilda regeln för kommunikering av ifrågasatt påföring av särskild avgift slopas. Detta skall även gälla för skattetillägg.

Enligt vår mening bör ifrågasatt påföring av särskild avgift liksom skattetillägg alltid kommuniceras med den skattskyldige.

Oriktig uppgift i mål om taxering

I propositionen föreslås att beslut om skattetillägg på grund av att skattskyldig lämnat oriktig uppgift i mål om taxering fattas av skattemyndigheten som första instans.

Enligt vår mening bör beslut om skattetillägg fattas av den domstol som avgör målet.

Beskattningsförfarande för mervärdeskatt, punktskatter m.m. – överklagande m.m.

I propositionen föreslås att reglerna om överklagande i fråga om mervärdeskatter, punktskatter och prisregleringsavgifter skall motsvara dem som föreslås på taxeringsområdet.

Enligt vår mening bör överklagande kunna ske även om ett beslut inte omprövas.

Uppbördsfrågor – anstånd

I propositionen föreslås att skattemyndigheten får medge anstånd med att betala skatt, kvarskatteavgift eller ränta som kan antas komma att avkortas. Anstånd får också medges om det råder ovisshet om utgången i ärendet av målet eller om betalningen av skatten skulle medföra betydande skadeverkningar för den skattskyldige.

Vid anstånd på grund av att utgången av prövningen är oviss och i obillighetsfallen skall säkerhet ställas, om det kan antas att anståndsbeloppet inte kommer att betalas. Det föreslås vidare att skattemyndighetens beslut om att vägra anstånd med att betala skatt får överklagas till länsrätten men inte vidare.

Enligt vår mening bör anstånd medges efter ansökan om inte synnerliga skäl talar emot det. Krav på säkerhet bör endast ställas, om det finns stor risk för att anståndsbeloppet inte kommer att betalas. I syfte att påskynda behandlingstiden bör anståndsränta endast påföras under ett år räknat från den dag då det tvistiga skattebeloppet skulle erlagts.

Skattemyndighets beslut att vägra anstånd med att betala skatt bör vidare få överklagas till såväl länsrätten som högre instanser.

Mot. 1989/90
Sk45

De förändringar som vi föreslår i detta avseende bör också gälla vid anstånd enligt mervärdeskattelagen, lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter samt vägtrafikskattelagen.

Respitränta

I propositionen föreslås att den nuvarande begränsningen att respitränta inte i något fall skall beräknas för längre tid än två år slopas. Enligt vår mening bör den nuvarande tidsgränsen bibehållas.

Upphördsfrågor – överklagande m.m.

Enligt propositionen skall skattemyndighets beslut angående preliminär taxering, debitering eller jämkning av preliminär skatt och verkställande av skatteavdrag få överklagas till länsrätt. Länsrättens beslut skall inte få överklagas vidare.

Enligt vår mening bör länsrättens beslut få överklagas till högre instans enligt nuvarande ordning.

Det allmännas processföring

Enligt propositionen skall skattemyndigheten föra det allmännas talan i taxeringsmål i länsrätt och kammarrätt. I regeringsrätten förs det allmännas talan av riksskatteverket.

Som inledningsvis anförts motsätter vi oss att skattemyndigheten skall vara beslutsinstans vid taxering och dessutom föra det allmännas talan i taxeringsmål. Det allmännas talan i taxeringsmål i såväl länsrätt, kammarrätt som regeringsrätt bör föras av allmänna ombud fristående från skattemyndigheten. De regler som föreslås gälla för skattemyndigheten resp. riksskatteverket skall i övrigt gälla för de allmänna ombuden.

Det allmänna ombudet enligt mervärdeskattelagen skall mot denna bakgrund bibehållas och processföringen skötas på samma sätt som ovan föreslagits. Motsvarande skall självfallet gälla vad avser uppbörds mål, vägtrafikskatteområdet och punktskatter, sjömansskatt, kupongskatt m.m.

Förhandsbesked

Enligt propositionen skall uppgifter i ärenden om förhandsbesked som nu fullgörs av det allmänna ombudet i ärenden och mål om mervärdeskatt övertas av skattemyndigheten och det allmänna ombudet enligt lagen om förhandsbesked i taxeringsfrågor. För att uppnå enhetlighet med vad som ovan anförts beträffande det allmännas processföring bör skattemyndigheten inte överta de uppgifter som fullgörs av det allmänna ombudet i ärenden och mål om mervärdeskatt.

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ledamöterna i skattenämnder skall ha insikt i beskattningsfrågor,

2. att riksdagen beslutar att i varje skattenämnd eller avdelning i skattenämnd skall förutom ordförande finnas två vice ordförande,

3. att riksdagen med avslag på propositionen, i vad avser rätt för skattemyndighetens chef att träda in som ordförande i skattenämnden, beslutar att denne skall ha rätt att adjungeras till skattenämnds eller skattenämndsavdelnings sammanträde,

4. att riksdagen beslutar att länsrätt skall fatta beslut om eftertaxering och beslut i fråga om obehöriga vinstöverföringar,

5. att riksdagen beslutar att skattemyndighetens beslut skall fattas med skattenämnd om den skattskyldige så begär,

6. att riksdagen beslutar att en skattskyldig skall ha rätt att lämna muntliga upplysningar till skattenämnden om inte synnerliga skäl talar däremot,

7. att riksdagen avslår propositionen i vad avser rätt att förena föreläggande om att förete skriftliga handlingar eller lämna muntliga upplysningar med vite,

8. att riksdagen beslutar att taxeringsrevision med syfte att erhålla uppgifter om tredje man inte tillåts,

9. att riksdagen beslutar att beslut om omprövning till den skattskyldiges nackdel endast får meddelas inom sex månader efter utgången av taxeringsåret,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad grund för eftertaxering i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar att riksskatteverkets rätt att överklaga skattemyndighetens beslut till en skattskyldigs nackdel endast får ske inom sex månader efter utgången av taxeringsåret,

12. att riksdagen beslutar att skattetillägg endast skall kunna påföras och omprövas till en skattskyldigs nackdel inom sex månader efter utgången av taxeringsår,

13. att riksdagen beslutar att ifragasatt påföring av särskild avgift eller skattetillägg alltid skall kommuniceras med en skattskyldig,

14. att riksdagen beslutar att beslut om skattetillägg skall fattas av den domstol som avgör målet,

15. att riksdagen beslutar att överklagande i fråga om mervärdeskatt, punktskatter och prisregleringsavgifter skall kunna ske även om ett beslut inte tidigare omprövats,

16. att riksdagen beslutar att anstånd med att betala skatt, kvarskatteavgift eller ränta skall medges om inte synnerliga skäl talar emot det,

17. att riksdagen beslutar att anståndsränta endast får påföras under ett år räknat från den dag då den skatt tvisten gäller skulle ha erlagts,

18. att riksdagen beslutar att skattemyndighetens beslut i fråga om anstånd skall få överklagas till såväl länsrätt som högre instanser,

19. att riksdagen beslutar om motsvarande regler vid anstånd enligt mervärdeskattelagen, lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter samt vägtrafikskattelagen i enlighet med vad vi föreslagit i punkterna 16–18.

Mot. 1989/90
Sk45

20. att riksdagen beslutar att respitränta inte i något fall skall beräknas för längre tid än två år.

21. att riksdagen beslutar att länsrättsbeslut rörande preliminär taxering, debitering eller jämkning av preliminär skatt och verkställande av skatteavdrag skall få överklagas till högre instans enligt nu gällande ordning.

22. att riksdagen beslutar att det allmännas talan i taxeringsmål i länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt skall föras av ett allmänt ombud fristående från skattemyndigheten.

23. att riksdagen beslutar att allmänna ombudet enligt mervärdeskattelagen bibehålls.

24. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förhandsbesked i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 7 mars 1990

Bo Lundgren (m)

Hugo Hegeland (m)

Knut Wachtmeister (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Karl-Gösta Svenson (m)

Ewy Möller (m)

Margit Gennser (m)